

<p>Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки</p>	<p>СИЛАБУС навчальної дисципліни ПРАВОВІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА</p>
<p>Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»</p>	<p>Галузь знань: 01«Освіта /Педагогіка» Спеціальність: 015.15 «Професійна освіта (Охорона праці)» Освітньо-професійної програма: Професійна освіта (Охорона праці) Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський) Дні занять та консультацій: згідно з розкладом Рік навчання: 2-й Семестр: III-й Кількість кредитів: 3</p>
	<p>Циклова комісія: фізичного виховання та захисту України</p>
	<p>Викладач: Дейнеко Олександр Євгенович, викладач Електронна пошта: deyneko.alex62@gmail.com</p>

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової (предметної) комісії фізичного виховання та захисту України

Протокол від « ____ » _____ 20__ року № ____

Голова циклової (предметної) комісії _____ (М.І. Жуковський)
 (ПБ)
 « ____ » _____ 20__ року

Гарант освітньої програми _____
 « ____ » _____ 20__ року

Опис дисципліни

Мета навчальної дисципліни: полягає у набутті студентами теоретичних знань про правову дійсність і практичних навичок їх застосування за умов конкретної ситуації.

Завдання навчальної дисципліни: усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії, оволодіння достатнім рівнем професійної правосвідомості; оволодіти високим рівнем професійної правосвідомості ; вдосконалити й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень пізнаючи державно-правові явища.

Предметом навчальної дисципліни є загальні закономірності виникнення, еволюції і сучасного розвитку держави і права, а також всіх державно-правових явищ і їх вплив на українське суспільство.

Пререквізити Передумовою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння базових знань з дисциплін: «Біологія», «Захист України», «Громадянська освіта (Правознавство)».

Постреквізити: Знання, отримані при вивченні дисципліни можуть бути використані при написанні бакалаврської кваліфікаційної роботи.

Методи навчання: комунікативні (бесіди, доповіді, діалоги), інтерактивні (моделювання ситуацій), проектні (тренувальні вправи, пошукові завдання).

Форми та методи оцінювання: усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, екзамен.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Е	Програмні компетентності
Загальні компетентності	<p>К01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення</p>

	<p>здорового способу життя.</p> <p>К03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>К 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p>
<p>Спеціальні(фахові, предметні) компетентності</p>	<p>К 13. Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.</p> <p>К 15. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.</p> <p>К 20. Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.</p> <p>К 25. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації</p>
<p>Ф</p>	<p>Програмні результати навчання</p>
<p>Результати навчання в когнітивній (пізнавальній) сфері</p>	<p>ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.</p> <p>ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях галузі/сфери (відповідно до спеціалізації).</p> <p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.</p> <p>ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.</p>

2 ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Лекції (ЛК): 25 годин

Практичні заняття (ПР): 9 годин

Самостійна робота (СР): 56 годин

Всього - 90 годин

Структура навчальної дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
II курс, III семестр			
Змістовий модуль 1. Теорія виникнення держави і правового суспільства			
1	Тема 1. Предмет і методологія теорії держави та права	Становлення, загальнотеоретичної науки про державу та право. Філософія права та енциклопедія права як її попередники. Наступність у розвитку загальнотеоретичних державно-правових знань. Внесок мислителів України у розвиток загальнотеоретичного вчення про державу та право. Роль вчених-юристів України у визначенні предмету і структури теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни. Предмет теорії держави та права. Розрізнення понять «об'єкт» і «предмет» теорії держави та права. Понятійний апарат теорії держави і права. Гуманізація загально-теоретичного наукового знання про державу і право. Завдання теорії держави і права як науки.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
2	Тема 2. Еволюція суспільства: виникнення держави і права	Структура первісного суспільства. Органи влади та управління первісного суспільства. Еволюція первісного суспільства. Форма організації суспільства в епоху неоліту («протодержава»). Особливості виникнення європейських держав. Особливості виникнення східних (азіатських)	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		<p>держав. Ознаки які відрізняють публічну владу первісного суспільства від держави. Специфічність утворення держав в ХХ ст. Спадковість з державним будівництвом у попереднє століття. Теорії виникнення держави (теологічна, патріархальна, договірна, насильна, психологічна, органічна, історико-матеріалістична тощо). Загальні закономірності виникнення держави. Нормативне регулювання суспільних відносин первісного суспільства. Виникнення права. Ознаки які відрізняють право від соціальних норм первісного устрою. Держава і права як загально-соціальні інститути. Співвідношення держави і права. Взаємозв'язок держави і права. Відносна самостійність держави і відносна самостійність права.</p>	
3	<p>Тема 3. Громадянське суспільство Громадянське суспільство: поняття, структура, основні ознаки, сутність.</p>	<p>Історичні аспекти формування концепції громадянського суспільства. Наукова концепція Г.В.Ф. Гегеля. Громадянин і громадянське суспільство. Критерії цивілізованості громадського суспільства: економічний, політичний, ідеологічний плюралізм як засади суспільного життя в Україні. Взаємозалежність і взаємодія громадянського суспільства і держави. Держава і релігія, церква. Держави світські та релігійні, клерикальні. Державна і суспільна безпека в Україні.</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування</p>
4	<p>Тема 4. Поняття держави, її основні ознаки, сутність</p>	<p>Поняття держави (у світі різних підходів щодо визначення). Основні ознаки держави. Фундаментальні елементи держави: населення (народ, нація громадяни), територія, публічна влада. Суверенітет</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування</p>

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		<p>держави. Внутрішня і зовнішня сторони суверенітету. Суверенітет народу і його втілення в демократичних державах. Національний суверенітет і право націй на самовизначення. Поняття державної влади і її співвідношення з політичною владою. Класові, національні, корпоративні, загальносоціальні фактори і їх місце в державі. Методи і форми забезпечення державою інтересів суспільства, громадян, національних і соціальних спільнот (груп). Взаємозумовленість і взаємозв'язок держави, політичного, економічного, соціального устрою суспільства. Сутність держави. Аспекти сутності держави. Класове (вузькогрупове) і загальносоціальне у сутності держави. Держава і політичний, економічний, соціальний устрій: їх взаємозв'язок і взаємозумовленість.</p>	
5	<p>Тема 5. Основні теорії походження держави, її тип. Типологія держав</p>	<p>Основи теорії держави: теорія еліт, технократична, теорія плюралістичної демократії тощо. Поняття типології держави. Критерії класифікації держав. Фактори, котрі визначають тип держави: економічні, класові, національні, політичні, релігійні, регіональні тощо. Класифікація держав. Поліцейська держава. Авторитарна держава. Тоталітарна держава. Ліберальна держава. Демократична держава. Соціальна держава. Правова держава. Цивілізаційний та формаційний підходи до типології держави. Види цивілізацій і відповідні їм типи держав. Особливості держав у межах одного типу. Східний тип держав. Класово-економічна</p>	<p>Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення</p>

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		сутність інформаційного підходу. Основі риси і особливості держав рабовласницького, феодального, буржуазного і сучасного суспільства. Еволюція типів держав. Умови і форми переходу від одного типу держави до іншого. Конвергенція у розвитку держав різного типу. Наступність у розвитку держав.	
6	Тема 6. Функції держави. Механізм і апарат держави. Поняття функцій держави.	<p>Функції сучасної Української держави і функції державних органів: їх відмінність і взаємозв'язок. Правові форми здійснення державою своїх функцій. Система державних органів в Україні їх схожість і відмінність від системи державних органів в країнах СНД.</p> <p>Централізація і децентралізація в організації та функціонуванні державних органів. Професійність державного апарату. Поняття державної і недержавної служби. Державні і недержавні службовці, їх категорії та ранги в державних і недержавних органах. Поняття посадової особи. Класифікація посадових осіб (за законодавства України і країн СНД).</p> <p>Формування механізму держави (державного апарату) в Україні. Перетворення радянська моделі управління місцевими справами. Співвідношення системи державних органів та органів місцевого самоврядування в Україні, делегування повноважень за законодавством України.</p> <p>Механізм держави і місцеve самоврядування. Реформування місцевого самоврядування в Україні його правова основа (національне право і</p>	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		міжнародноправові акти). Взаємодія органів держави (вищих і місцевих) і органів місцевого самоврядування (форми, методи).	
7	Тема № 7. Форма держави. Форма державного правління.	Поняття форми держави. Її структура: форма правління, форма державного устрою, форма державного (політичного) режиму, їх поняття та основні риси. Співвідношення типу, сутності і форми держави. Прогресивні та регресивні зміни форми держави певного типу. Форми правління у рабовласницькій, феодальній, буржуазній та соціалістичній державі. Сутність і особливості форми правління радянської держави. Монархія і республіка як класичні форми правління держави в історії і сучасності. Види монархічних форм правління: історія та сучасність. Сучасні монархії: абсолютна, конституційна (парламентська), змішана. Види республіканських форм правління: історія та сучасність. Парламентська, президентська, змішана республіка критерії їх розрізнення. Форма правління в Україні її історичні корені.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
8	Тема 8. Форма державного устрою	Поняття форми державного устрою. Національно-державний та адміністративнотериторіальний устрій держави. Унітарна держава, її основні ознаки. Унітарна держава з елементами федералізму. Автономія в унітарній державі. особливості України як унітарної держави. Автономна Республіка Крим.	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
Змістовий модуль 2.Право як універсальний регулятор суспільних відносин			
9	Тема 9. Політична система суспільства	Політична система суспільства: поняття, структура, сутність. Місце держави в політичній системі	Презентації, індивідуальні та групові завдання,

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		<p>суспільства. Політика. Політична влада і державна влада. Державна влада і громадські об'єднання: комерційні і некомерційні (неприбуткові), правова основа їх взаємодії. Державна влада і правляча політична партія. Формування внутрішньої і зовнішньої політики держави. Лобізм. Політичний лідер як елемент політичної системи суспільства.</p>	<p>онлайн-тестування, опитування</p>
10	<p>Тема 10. Державна влада, механізм поділу державної влади.</p>	<p>Механізм стримувань і противаг Єдність державної влади, принципи її організації та функціонування: розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу і судову. Втілення принципу розподілу влади в Україні. Органи законодавчої, виконавчої і судової влади. Спадковість принципу розподілу влади в українському конституціоналізмі. Сутність народовладдя, форми його здійснення у сучасній державі. Поняття механізму стримувань і противаг. Значення існування стримувань і противаг для розбудови демократичного державного устрою. Система стримувань і противаг як гарантія недопущення узурпації державної влади в країні. Механізм стримувань і противаг за законодавством України.</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування</p>
11	<p>Тема 11. Соціальне управління. Державне управління. Місцеве самоврядування</p>	<p>Соціальне управління. Значення соціального управління. Суб'єкти соціального управління. Державне управління. Спеціалізація державного управління за напрямками. Суб'єкти державного управління. Місцеве самоврядування в Україні. Органи місцевого самоврядування та їх</p>	<p>Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування</p>

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		компетенція. Співвідношення органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади. Реформа місцевого самоврядування в світлі процесів децентралізації в Україні в 2014-2015 рр. Громади як основна форма самоорганізації населення в Україні.	
12	Тема 12. Право в системі регулювання суспільних відносин	Поняття і основні ознаки соціального регулювання в суспільстві. Система соціального регулювання. Нормативні та індивідуальні (піднормативні) регулятори, їх сфери застосування та методи. Соціальні норми, їх поняття та форми виразу. Класифікація (види) соціальних норм: звичаї, мораль, корпоративні, релігійні, політичні, правові, етичні та інші норми. Поняття та ознаки права. Право та традиції. Загальне й особливе у соціальних нормах.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування
13	Тема13. Співвідношення права з політикою, економікою, культурою	Основні уявлення та вчення про право. Аксеологічний та інструментальний підхід до поняття права. Визначення поняття права. Соціальна чинність права. Право як ведучий спеціальний регулятор суспільних відносин. Загальносоціальні, національні та корпоративні фактори в праві. Ознаки права (нормативність, системність, формальна визначеність, вольовий характер, загальна обов'язковість, гарантованість державою). Соціальна справедливість та свобода і їх міра як сутність права. Вольовий критерій при оцінюванні сутності права. Право як система норм (правил) поведінки особи, нормативна основа організації та функціонування державної влади,	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		об'єднань громадян, інших осіб. Об'єктивне та суб'єктивне право. Межі правового регулювання у суспільстві	
Змістовий модуль 3.Конституційний лад та його закріплення в Конституції України			
14	Тема 14. Форми (джерела) права	Поняття форми права її значення в правовому регулюванні суспільних відносин, та систематизації законодавства. Основні історичні форми права: правовий звичай, судовий (адміністративний) прецедент, доктринальна форма, догми (принципи та правила) релігії, нормативний юридичний акт, договір (нормативні: внутрішні та міжнародні зовнішні). Співвідношення закону (нормативно-правового акту) та права. Правовий звичай: поняття, основні ознаки та особливості. Звичайне право, його сутність, ознаки та взаємозв'язок з правовим звичаєм.	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн -тестування, опитування
15	Тема 15. Правові відносини	Поняття та основні ознаки правових відносин. Правові відносини як форма існування й реалізації прав та обов'язків. Норми права та правові відносини. Склад (структура) правових відносин. Матеріальні та юридичні аспекти змісту правовідносин. Основні елементи складу правовідносин. Застосування права як правова форма діяльності держави: поняття, ознаки. Застосування права як виду індивідуального (піднормативного) регулювання. Процес застосування права, його основні стадії. Правова оцінка та кваліфікація фактичних обставин (події, проблеми, ситуації та ін.). Основні вимоги правильного застосування права. Акт застосування права: поняття і ознаки. Види актів застосування	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		права за юридичними наслідками, за формою зовнішнього прояву (письмовий, усний, конклюдентний). Достовірність та точність норми права, що застосовується	
16	Тема 16. Реалізація права і застосування права	Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Реалізація права поза правовідносинами і в правовідносинах. Форми безпосередньої реалізації права: використання, виконання, дотримання, їх поняття, основні ознаки, юридична природа і роль у правовому регулюванні суспільних відносин. Застосування права як правова форма діяльності держави: поняття, ознаки. Застосування права як виду індивідуального (піднормативного) регулювання. Процес застосування права, його основні стадії. Правова оцінка та кваліфікація фактичних обставин (події, проблеми, ситуації та ін.). Основні вимоги правильного застосування права. Акт застосування права: поняття і ознаки. Види актів застосування права за юридичними наслідками, за формою зовнішнього прояву (письмовий, усний, конклюдентний).	Реферати, доповіді, кросворди, індивідуальні завдання, опитування, обговорення
17	Тема 17. Правова свідомість і правова культура	Поняття та основні риси правової свідомості. Структура правової свідомості, її елементи: правова ідеологія, правова психологія, правова поведінка. Вплив правосвідомості на законотворчу та правозастосувальну діяльність. Види правової свідомості: теоретична, професійна, побутова. Правова свідомість співробітника органів внутрішніх справ. Правова культура: її сутність та основні	Презентації, індивідуальні та групові завдання, онлайн-тестування, опитування

№	Тема	Результати навчання	Завдання/ Форми контролю
		риси, форми проявлення у суспільстві. Роль правової культури у формуванні громадянського суспільства та правової держави. Співвідношення правової та політичної культури.	
			Екзамен

7. Рекомендовані джерела інформації

Базові:

1. Горун О. В. Теорія держави і права : навч. посіб. Київ: КНТ, 2011.216 с.
2. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права : навч. посіб.Київ : КНТ, 2006. 355 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави та права: підручник. Харків: Правова єдність, 2011.776 с.
4. Гіда Є.О., Білозьоров Є.В., Завальний А.М. Теорія держави і права : підручник/ за заг. ред. Є.О. Гіди. Київ : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. 576 с

Додаткова література:

1. Авер'янов В. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: *питання теорії та практика реалізації*. 2010. № 3. С. 72–80.
2. Аземша І. Б. Юридична відповідальність: сучасні погляди, дискусії та Концепції. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2.С. 54–57.
3. Актуальні проблеми теорії держави та права :навч. посіб./ за заг. ред. Є. О. Гіди. Київ:ФОП О. С. Ліпкан, 2010. 260 с.
4. Барабаш Ю. Дихотомія правової, демократичної та соціальної державності – тонка грань українського конституціоналізму. *Право України*. 2010. № 7.С 24–33.
5. Бехруз Х.Праворозуміння,розуміння права і правова система. *Право України*. 2010. № 4.С. 143–148.
- 6.. Ющик О. Про необхідність пізнання сутності та визначення поняття Права. *Право України*. 2010. № 4. С. 106–114.

Навчально-методичні матеріали :

1. Дейнеко О.Є.-Конспект лекцій з предмету «Правові засади українського суспільства», 2018р.

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Національної бібліотеки України URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається з дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу (<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни.

Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizaciyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

Оцінювання

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та у вигляді опитування, тестування, вирішення тестових завдань, а також виконання комплексної контрольної роботи. Підсумковий контроль – екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Сума (за дисцип ліну)	
Змістовий модуль 1								100	100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
3	3	3	3	3	3	3	3			
Практичне заняття 1				Практичне заняття 2						
6				6						
Змістовий модуль 2										
T9		T10		T11		T12				T13
3		3		3		3				3
Практичне заняття 3				Практичне заняття 4						
6				6						
Змістовий модуль 3										
T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25			
3	3	3	3	3	3	3	3			
Практичне заняття 5										
6										
ККР										
19										

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ЄКТС			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ЄКТС	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотирибальною шкалою
90–100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.	зараховано	відмінно
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		добре
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		задовільно
60-63	E			
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо		незадовільно

		орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, уміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни